

”Man får göra det som fröknarna säger att man får göra”

- En studie om barns uppfattningar
om sitt eget inflytande i förskolans verksamhet

Danijella Peric

Madeleine Larsson

Självständigt arbete – Pedagogik GR (C), 15 hp

Huvudområde: Pedagogik

Högskolepoäng: 15 hp

Termin/år: HT 2018

Handledare: Lars Sandin

Examinator: Anneli Hansson

Kurskod: PE099G

Utbildningsprogram: Förskollärare, 210 hp

Förord

För oss, Madeleine och Danijella har det från början varit en självklarhet att genomföra hela denna resa med examensarbetet tillsammans, från idé till färdig text. Vårt avstånd till varandra på drygt 50 mil har gjort att vi utfört detta arbete genom kontinuerlig telefonkontakt och delade dokument. Trots långt avstånd har vi ändå kunna gjort detta tillsammans. Inläsning av forskning samt intervjuerna utfördes enskilt, men resterande delar har vi tillsammans arbetat fram och sammanställt.

Denna resa har stundtals varit påfrestande med flitiga diskussioner och sena kvällar. Men den har även gett oss många fina samtal och en hel del kunskap. Allt detta har resulterat till detta examensarbete, men även till livslång vänskap. Därför vill vi först och främst tacka varandra. Vi vill även tacka de förskolechefer, vårdnadshavare och barn som bidrog till att denna studie blev möjlig att genomföra. Såklart vill vi även rikta ett stort tack till vår handledare Lars Sandin, tack för dina kloka råd som gjort att vi tagit oss framåt i arbetet. Till sist vill tacka våra närstående för all uppmuntran och kärlek ni givit oss under vår studieperiod.

Abstrakt

Syftet med denna studie var att undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolans verksamhet. För att få svar på vårt syfte utgick vi från två frågeställningar som var: Vad uttrycker barnen möjligheter deras inflytande i förskolan? Samt: Vad uttrycker barnen begränsar deras inflytande i förskolan? Studien är gjord utifrån kvalitativa semistrukturerade intervjuer med sammanlagt nio barn från två olika förskolor. Vår förhoppning med studien var att presentera en liten del av hur barn betraktar världen i förskolan och grunden i problemområdet var barns syn på sin tillvaro och på sitt eget inflytande i verksamheten. Det barnen uttryckte som möjligheter för inflytande resulterade i dessa fyra kategorier: *Leken, deras födelsedag, påverka pedagogers val samt pedagogers frånvaro blir barns inflytande*. Aspekter som kunde begränsa barnens inflytande landade i dessa fyra kategorier: *Rutinbundna situationer, regler, önskan om att ha inflytande samt pedagogerna bestämmer*. Vi har förstått det som att leken i förskolan kan vara central för barns inflytande, då vi tolkat att barnen främst i leken uppfattar sig ha inflytande. Begränsningarna för barns inflytande har en stor plats i resultatet, då vi kunde förstå att barnen hade mycket att säga om vad som kan sätta gränser för deras inflytande i förskolan.

Nyckelord: *Barnintervjuer, barnperspektiv, delaktighet, demokrati, förskolan, inflytande*

Innehållsförteckning

Introduktion	3
Inledning.....	3
Bakgrund	4
Barns perspektiv och barnperspektiv	4
Demokrati, delaktighet och inflytande	5
Maktförhållanden	7
Regler, kontroll och tillrättavisningar	8
Syfte.....	10
Metod	11
Datainsamlingsmetod och val av ansats.....	11
Urval	11
Presentation av vår undersökningsgrupp	12
Genomförande.....	12
Databearbetning och analys	13
Forskningsetiska överväganden.....	13
Metoddiskussion	14
Resultat	16
Vad uttrycker barn möjliggör deras inflytande i förskolan?	16
Leken	16
Deras födelsedag	17
Påverka pedagogers val	17
Pedagogers frånvaro blir barns inflytande	18
Sammanfattning	18
Vad uttrycker barn begränsar deras inflytande?.....	18
Rutinbundna situationer	18
Regler	19
Önskan om att ha inflytande	21
Pedagogerna bestämmer	21
Sammanfattning	23
Diskussion	24
Slutsats	27
Framtida studier.....	28

Introduktion

Inledning

Vi har under hela vår utbildning återkommit till att reflektera och diskutera kring barns inflytande och maktstrukturer i förskolan, men kanske då främst ur ett vuxenperspektiv. Almqvist och Almqvist (2015) beskriver att under det senaste årtiondet har barns rätt till inflytande över sin livssituation diskuterats inom forskning, politik och utbildning. Det finns många som forskar om barn och det finns mycket forskning som beskriver barns tänkande och utveckling ur olika vuxenperspektiv (Arnér och Tellgren, 2006). Författarna betonar att vuxna ibland säger sig veta vad barn vill och behöver, dock utan att fråga barnen. Vi upplever det därför angeläget att lyfta barns perspektiv i detta arbete då det enligt forskning vi tagit del av inte studerats lika mycket som vuxnas perspektiv. Ibland verkar vuxenvärlden inte bekymra sig eller bry sig om att barn alltid är i ett underläge gentemot vuxna, trots att barns situation alltmer har uppmärksammats sedan början av 1900 talet (Arnér & Tellgren, 2006).

Under 1900-talet trädde FN:s konvention om barns rättigheter i kraft. I Barnkonventionen (UNICEF Sverige, 2009) framgår det i kapitel 12 och 13 att varje barn har rätt till yttrandefrihet, att tycka, tänka och uttrycka sina åsikter. Det står även att varje barn ska ha rätt att höras i frågor som berör barnet och ska ha rätten att få uttrycka sin mening. Det är tydligt hur barns rätt till inflytande skall lyftas fram och tas hänsyn till. Detta kan förstås som en grund i hur barn bör bemötas, vilket medför att barns inflytande bör genomsyra hela verksamheten i förskolan. Dels beskriver Arnér och Tellgren (2006) att den barnsyn som kommer till uttryck i FN:s konvention om barns rättigheter är en central ledstjärna och den ger även upphov till nya betraktelsesätt. Författarna menar att det handlar om att vi vuxna behöver reflektera över den makt vi besitter och över barns underordning samt inte med självklarhet utgå från vårt vuxna tänkande. Även flera andra forskare beskriver att FN:s konvention om barns rättigheter har väckt medvetenheten om barns plats i samhället och barns agentskap (Johansson, Emilsson, Röthle, Puroila, Broström & Einarsdóttir, 2016; Einarsdóttir, 2014; Almqvist & Almqvist, 2015; Olafsdóttir, Danby, Einarsdóttir & Theobald, 2017). Agentskap beskrivs av Olafsdóttir, Danby, Einarsdóttir och Theobald (2017) som att barn är kompetenta och aktiva deltagare i att med-konstruera deras sociala världar. Att utöva agentskap är något som även Wood (2013) tar upp och menar att barn kan uppleva när de är relativt fria från vuxnas instruktioner. Författaren beskriver att när barn gör egna val innefattar det olika former av agentskap.

Det blir således intressant att undersöka vilka egna val barnen beskriver att de får göra och vilka faktorer de uttrycker påverkar deras eget inflytande. Ur ett professionsperspektiv hoppas vi kunna bidra till större förståelse för hur barn uppfattar sitt inflytande i förskolan och vilka eventuella faktorer som kan påverka barns inflytande. Arnér och Tellgren (2006) beskriver att vi får möjlighet att betrakta världen genom barns ögon om vi samtalar med dem. Vår förhoppning med denna studie är att kunna presentera en liten del av hur barn betraktar världen i förskolan. Barns syn på sin tillvaro och sitt eget inflytande i förskolan utgör grunden i problemområdet och är även motiv till varför just detta kunskapsområde valdes. Vi vill därmed i denna studie undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolan.

Bakgrund

I denna litteraturgenomgång har vi valt att behandla fyra olika områden som rör vårt forskningsobjekt. Dessa områden ger en bild över vad tidigare forskning kring barns inflytande visar och vilka aspekter som kan spela in och påverka barns inflytande. Först kommer barns perspektiv och barnperspektiv behandlas och definieras utifrån forskning. Det följs av ett avsnitt om hur tidigare forskning redovisar demokrati, delaktighet och inflytande i förskolan. Sedan resonerar vi om hur maktförhållanden i förskolan kan se ut och kopplas till inflytande. Avslutningsvis i litteraturgenomgången kommer aspekter såsom regler, kontroll och tillrättavisningar tas upp, hur det kan te sig samt vad det kan innebära.

Barns perspektiv och barnperspektiv

Barns perspektiv och barnperspektiv är mångtydiga begrepp och kan vara otydliga eftersom det är beroende på i vilken situation de används samt på grund av att det finns flera olika tolkningar av vad begreppen innebär. I detta avsnitt kommer det redogöras för hur olika forskare definierar och förklarar barns perspektiv och barnperspektiv.

I tidigare forskning synliggörs olika teorier av begreppen barns perspektiv och barnperspektiv. "Med barns perspektiv avses >>det som visar sig för barnet>>, barnets erfarenheter, intentioner och uttryck för mening" (Johansson, 2003, s.42). Arnér (2009) redogör för att barns perspektiv handlar om att söka efter vad barn riktar sin uppmärksamhet åt för att se vad som är viktigt för dem. Detta är något som även Johansson och Pramling Samuelsson (2003) tar upp, att barns perspektiv handlar om att förstå det barn uttrycker vara meningsfullt. Arnér (2009) beskriver att det finns två definitioner av begreppet barnperspektiv där det å ena sidan handlar om vuxnas syn på barn å andra sidan om barns perspektiv på den egna tillvaron. Vidare redogör författaren för att vuxna alltid utgår från ett vuxenperspektiv, ett barnperspektiv är något de aktivt måste välja att anta. I linje med detta menar även Arnér och Tellgren (2006) att det kräver ansträngning för att välja och upprätthålla ett barnperspektiv. Författarna beskriver att vuxna ofta uttrycker att de utgår från ett barnperspektiv när de tolkar barn, men i många fall tenderar de att tolka barnen ur sin egna vuxna synvinkel. De menar att barnen visserligen då sätts i fokus, men att utgångspunkten gärna blir vuxnas referensramar och perspektiv.

Johansson och Pramling Samuelsson (2003) beskriver att begreppet barnperspektiv innefattar en dimension som handlar om barns delaktighet som individer i ett demokratiskt sammanhang, där de har rätt att få uttrycka sig och bli lyssnade på. För att kunna förstå barns perspektiv måste vi tolka det barn gör eller säger samtidigt som våra egna föreställningar om barns perspektiv styr vår tolkning beskriver författarna. Vi har begränsade möjligheter till att förstå barns perspektiv fullt ut menar Johansson (2003) då det alltid finns något kvar hos den andre som vi inte kan få tillgång till. Kommunikation är inte enbart ord som sägs betonar författaren, det handlar också om den andres existens, gester, tonfall och ansiktsuttryck som kan berätta om människors tankar och sätt att vara.

Det går att se hur det finns en förändrad attityd till synen på barn beskriver Emilson (2003), där värdet i att lyssna på barn och försöka förstå deras perspektiv är i fokus. Det är alltså en relativt ny företeelse att söka kunskap om barns livsvärld via barn. För att inta barnets perspektiv, förstå barn och kunna se med barns ögon, måste pedagoger få tillträde till barns livsvärld (Emilson, 2003). Arnér och Tellgren (2006) beskriver att barns perspektiv på sin egen situation skapar insikter som är viktiga för både det pedagogiska arbetet med barn och för vetenskaplig kunskapsbildning. Arnér (2009) ger exempel från

ett av hennes utvecklingsarbeten där det visade sig att genom att prata med barn om det som händer i den dagliga verksamheten kan vi få kunskap om barnens perspektiv på den tillvaro som vi vuxna skapar för dem. Barn kan aldrig ses som frikopplade från vuxna i sin omgivning. När man pratar om vikten av barnperspektiv är inte tanken att de vuxna ska glömmas bort, utan att även barnen ska få bli synliga (Arnér och Tellgren, 2006).

Sammanfattningsvis visar det sig att barns perspektiv handlar om barns egna uttryck, intentioner och erfarenheter. Medan ett barnperspektiv avser den syn vuxna har på barn. Vi kan få kunskap om barns perspektiv genom att prata med barn, något som kan skapa viktiga insikter som är centrala för både det pedagogiska arbetet med barn och för vetenskaplig kunskapsbildning. Som beskrivs ovan står barns perspektiv och barnperspektiv i relation till delaktighet och demokrati, vilket för oss vidare till nästa avsnitt.

Demokrati, delaktighet och inflytande

Demokrati, delaktighet och inflytande är begrepp som ofta står i relation till varandra och till förskolan. Genom att få vara delaktig, uppleva demokrati och känna inflytande kan barn få möjlighet till att påverka saker och bli lyssnade på. I följande avsnitt förklaras och definieras begreppen demokrati, delaktighet och inflytande och fokusering görs på innebörden av begreppen och vad det kan innebära för barn i förskolan.

Begreppet inflytande handlar enligt Arnérs (2009) tolkning om att barn i förskolan ska ges möjlighet att påverka sin tillvaro på ett påtagligt sätt. Författaren menar även att barns inflytande kan ses som barns röster, eftersom pedagoger i förskolan i egenskap av att vara vuxna har makt att välja om barns röster blir hörda och respekterade eller inte. Det beskrivs att barn befinner sig i underordning och kan med självklarhet inte få gehör för eget inflytande. Arnér och Tellgren (2006) definierar inflytande som att barn har en reell möjlighet att påverka sin egen situation och de definierar delaktighet som att få vara med på något som redan bestämts. För att öka barns möjligheter till inflytande menar Westlund (2010) att det är viktigt att barnen upplever sig som delaktiga, där de kan påverka saker som är betydelsefulla för dem. Arnér och Tellgren (2006) beskriver att de uppfattar det som att vuxna och barn sällan bestämmer och planerar tillsammans med varandra så att barnen får uppleva sig delaktiga i beslut. De betonar att de sett att barn har den kompetensen, men för de vuxna ses den sällan som en tillgång. Bjervås (2003) definierar delaktighet som rätten att få sin röst hörd och att bli lyssnad på. Genom att uppleva sig som delaktig skapas ett sätt att känna sig kompetent menar författaren. Dolks (2013) beskrivning av delaktighet är möjligheten att på ett aktivt sätt vara med och skapa relationer, normer samt påverka ramarna kring den pedagogiska verksamheten. Författaren menar även att demokrati och delaktighet är nära knutna till varandra.

Westlund (2010) betonar att de demokratiska värdena är något som värderas högt i det svenska samhället och det läggs stor vikt vid att föra över dessa värden till barnen som växer upp, därför får förskolan ett viktigt uppdrag att redan hos de yngre barnen väcka intresset för ett aktivt deltagande. Vidare beskriver författaren att demokrati inte är något de vuxna kan "lära ut" till barnen utan det är något som blir till i mötet mellan människor som tänker olika. Åberg och Lenz Taguchi (2005) understryker vikten av att barn erbjuds många situationer i vardagen då de får chans att uttrycka sina tankar och åsikter, samt att de också då får möjlighet till att lyssna på andras synpunkter. De menar att det är onekligen svårt för barn att ha förståelse för demokratiska principer om de inte får möjlighet att

ta ansvar för sina handlingar och om de inte får samarbeta med andra. Författarna beskriver vidare om arbetet att finna mer demokratiska former i förskolan kräver ett etiskt tänkande, att pedagoger reflekterar över sina handlingar och är villiga att ompröva dem. Det är ett arbete som de menar aldrig blir klart, utan det är ett ständigt pågående arbete. Författarna beskriver att demokrati och delaktighet handlar om att ge barnen utrymme för fritt tänkande och respektera olika åsikter. Ger pedagoger inte barnen möjlighet att uttrycka sina åsikter har barnen heller inte någon möjlighet att påverka sin vardag menar författarna. Detta är även något som Westlund (2010) redogör för, att genom samtal med barnen, genom att fråga dem vad de tycker och diskutera olika saker med dem så erbjuder pedagogerna barnen möjlighet till att påverka innehållet i förskolans verksamhet. Åberg och Lenz Taguchi (2005) menar dock att barns delaktighet inte handlar om att barn får göra precis som de vill och att vuxna lämnar över ansvaret på barnen, det skulle vara förödande menar författarna.

Almqvist och Almqvist (2015) har utfört en studie där barn var informanter och det var deras syn på inflytande i förskolan som undersöktes. Ett övergripande mönster i resultatet var auktoritet, som uttrycktes i relation till pedagoger och föräldrar. Där uttryck som "pedagogerna bestämmer" var återkommande. När barnen tillfrågades vad de tyckte om detta var det vanligaste svaret att de inte hade några speciella åsikter och fann det positivt. Författarna menar att detta kan tolkas på två sätt: som ett tecken på tillit, eller ett oreflekterat sätt att *lyda* i en miljö där barn blir socialiserade in i ett visst beteende. En annan reaktion kom från ett barn som uttryckte att "annars blir de arga". Barnen i Arnér och Tellgrens (2006) studie ansåg att det var de vuxna som bestämde och att de bestämde mycket, många barn i studien ifrågasatte inte detta utan tog det för givet. Det visade sig dock att barnen ibland fick ta ansvar, men då över situationer som inte var av så stor vikt för de vuxna. Författarna menar att det är en stor utmaning för vuxna att garantera barnen delaktighet och inflytande och att det kräver mer vetskap om barn och deras perspektiv. Almqvist och Almqvist (2015) beskriver utifrån deras studie att barnens nivå av inflytande berodde på vilken situation de befann sig i. Var det en mer informell aktivitet så som fri lek kunde barnen vara mer självstyrande och bestämma strukturen och innehållet för leken samt vem de ville leka med. I mer formella aktiviteter så som samling var strukturen bestämd av pedagogerna.

För att sammanfatta detta handlar demokrati i förskolan om att få möta människors olika uppfattningar och att få uttrycka sina åsikter. Om ett demokratiskt arbetssätt ska ske måste barnen få uppleva sig som delaktiga genom att få känna sig lyssnad på och att få komma till tals. Om pedagoger då skapar tillfällen för demokrati och delaktighet kan det skapas möjligheter för barnen att på ett konkret sätt få inflytande och påverka det som berör dem på ett påtagligt sätt. I studien så är det begreppet inflytande vi valt att ta fasta på då vi vill undersöka hur barnen uppfattar att de kan påverka det som berör dem på ett märkbart sätt. Även om vi främst valt att ta fasta på just barns inflytande i studien så finns det en relation mellan demokrati, delaktighet och inflytande. Där relationen mellan begreppen handlar om att ge barn möjlighet till att påverka sådant som berör dem samt att ge barnen möjlighet för fritt tänkande. Dock befinner sig barn i underordning och det är de vuxna som har makten att välja om barnens röster ska bli respekterade och synliga i verksamheten. I nästa avsnitt kommer det beskrivas mer om maktförhållanden i förskolan.

Maktförhållanden

Mellan pedagoger och barn i förskolan finns det en central aspekt om makt, då pedagogerna befinner sig i en överordning och barnen i en underordnad position. I följande avsnitt kommer det redogöras för maktförhållanden mellan pedagoger och barn i förskolan. Med makt och maktförhållanden menar vi den makt som vuxna besitter i form av att vara vuxna och ha en överordnad position. Därmed har pedagoger makt att kontrollera, reglera och organisera dagarna i förskolan. Betoning i avsnittet kommer läggas på hur makt spelar in i relationen och vilken betydelse det kan ha för barns inflytande.

Arnér och Tellgren (2006) beskriver att den minst ifrågasatta dominansordningen vi har i samhället är den överordning vuxna har i förhållande till barn. Arnér (2009) menar att det finns en föreställning om att det är de vuxna som ska lära barn, eftersom barn "bara" är barn. Författaren betonar dock att barn kan lära vuxna mer än vad vi tror, inte bara kunskapsmässigt utan olika sätt att tänka kring de fenomen som människor möter. Barn söker precis som vuxna meningsfulla handlingar, handlingar som pedagoger har möjlighet att tillåta eller att inte tillåta beskrivs det, barn växer och inspireras om de får förtroende och ett bejakande av pedagoger menar författaren. Åberg och Lenz Taguchi (2005) beskriver att det är pedagogerna som organiserar dagarna på förskolan och att det därmed är pedagogerna som har makten att ge eller ta från barns möjligheter till delaktighet när det handlar om innehållet och utformningen av dagarna i förskolan. Författarna menar vidare att det är pedagoger som styr, men förhoppningsvis med medvetenhet och ansvar om vad och hur det görs och alltid med fokus på barnen. Samt att det är pedagogerna på förskolan som gör det möjligt eller omöjligt för barnen att vara huvudpersoner.

Tullgren (2003) tar upp begreppet rationaliteter för styrning, som förklaras vara en inställning om vad människor är och hur de ska styras. Ett exempel på sådana rationaliteter är talet om vad ett barn är och behöver. Författaren påvisar att dessa rationaliteter för styrning är en mentalitet till det som ska styras, en mentalitet som implicerar maktrelationer. I dessa maktrelationer handlar det inte om att makten delas upp mellan de som har den och de som inte har den. Istället sker makten i form av styrning, vägledning och reglering av människors uppförande. Åberg och Lenz Taguchi (2005) redogör för att pedagoger har ett stort ansvar i att bli medvetna om den makt de har i en barngrupp. Det är även något som Arnér och Tellgren (2006) menar, att vuxna behöver reflektera kring barns underordning och den makt som vuxna besitter och inte för givet utgå från vårt vuxna tänkande. Åberg och Lenz Taguchi (2005) menar att pedagoger behöver inse att det är de som har makten och att det är pedagogerna som har ansvaret för vad barnen kan eller inte kan göra. De menar att barnen således aldrig är fria från vuxnas påverkan. Till exempel tar Arnér och Tellgren (2006) upp att det skulle kunna finnas många möjligheter i det vardagliga arbetet i förskolan för barn att uttrycka sina tankar i samtal med vuxna. De menar då att barn behöver vänja sig vid att uttrycka sina tankar i olika sammanhang och på olika sätt. Efter att Arnér och Tellgren (2006) samtalat med barnen i deras studie reflekterade de över att det alltid är de vuxna som har makten och att det i slutändan alltid handlar om vuxnas rättigheter framför barnens. Även Dolk (2013) menar att vuxna i många fall har större möjligheter att utöva makt än vad barn har, dock betonar författaren att barn är inte helt oförmögna att utöva sin makt över vuxna i vissa lägen. Barnen i författarens studie gör motstånd dels verbalt, men också genom sitt kroppsspråk, individuellt, kollektivt, dolt och skojande.

I Rantala's (2016) studie yttrade sig två typer av vägledning av pedagogerna, dessa var direkt vägledning och indirekt vägledning. Där direkt vägledning innefattade direkta tillsägelser och indirekt väg-

ledning kunde vara avledning, frågor eller beröm. Det visade sig i författarens resultat att direkta tillsägelser var vanligast förekommande, sedan var frågor det näst vanligaste sättet att vägleda barnen. Författaren beskriver att de dokumenterade situationerna speglade en verksamhet där normalisering, disciplinering och makt var vanligt förekommande inslag.

Sammantaget blir det tydligt att när pedagoger tillåter barnens handlingar att få ta plats inspireras och växer barnen av det förtroende de får. Pedagoger behöver därmed reflektera kring deras överordning och barns underordning. I detta avsnitt blir det synligt att det finns tydliga maktförhållanden mellan pedagoger och barn i förskolan. I det sista avsnittet kommer det därför resoneras kring regler, kontroll och tillrättavisningar.

Regler, kontroll och tillrättavisningar

Här nedan presenteras vad regler, kontrollering och tillrättavisningar kan ha för innebörd för barn i förskolan. Utifrån tidigare forskning kommer det bland annat redogöras för hur barn uppfattar regler och tillsägelser från pedagoger i förskolan.

Arnér (2009) tar upp att när barn blir tillfrågade om deras syn på livet i förskolan kommer ofta pedagogerna på tal. Dels har barnen i författarens utvecklingsarbete tagit upp att pedagoger är viktiga för trivseln i förskolan, men även att det finns många regler och det är något som i barnens ögon betyder något man inte får. Detta visade sig även i Einarsdóttirs (2014) studie där barnen beskrev att det är pedagogerna som tar besluten och ser till så att barnen gör rätt och lyder regler. Barnen i studien beskrev också att de inte tycker om när pedagoger skäller och när de inte får lov att välja aktivitet, trots att de har "eget val-tid". Det som också tydligt framkom var att barnen såg pedagogerna som assistenter och observatörer. Många barn redogjorde också för att pedagogernas roll var att reglera och kontrollera. I Tullgrens (2003) studie blev det synligt att leken regleras i syfte av framtiden, reglering mot kompetenser som framtidens människor antas behöva. Arnér (2009) tar upp att när barn inte hanterar situationer som för de vuxna är självklara, resulterar det i att barnen blir tillrättavisade genom "skäll" eller andra bestraffningar. Författaren menar att i situationer där konflikter uppstår måste både barnets perspektiv och den vuxnes perspektiv få plats. För att detta ska ske måste tillrättavisning innebära ömsesidighet, till skillnad från skäll som kännetecknas av envägskommunikation. Författaren betonar att barn måste få komma till tals i konflikter som berör dem om vuxna ska betrakta dem på ett respektfullt sätt. Arnér och Tellgren (2006) beskriver att barnen i deras studie var uppfyllda av vuxnas regler som i många fall framstod som svåra att begripa. Författarna menar att regler som erövrats genom att barn är delaktiga i gemensamma överenskommelser blir meningsfulla för barnen på ett annat vis än regler som enbart vuxna bestämt.

Arnér och Tellgren (2006) beskriver att vi vuxna har föreställningar om att barn är i behov av regler och att vi måste fostra och styra barnen mycket samt att vi vuxna ser ofta oss själva som vägledare och inspiratörer för barnen. Författarna menar att de hört vuxna säga att om barn skulle få bestämma skulle de till exempel önska att äta glass jämt. Vidare beskrivs det att för att avstyra barns, i vuxnas ögon, ensidiga önskemål så säger vuxna hellre nej, i all välmening. Författarna betonar att om barn är ovana att få göra sin röst hörd så blir möjligheterna för inflytande få. Istället för att lyssna in vilka idéer barn har, lägger vuxna allt för mycket kraft på sådant vi tror att vi måste göra på ett visst sätt menar författarna. Ólafsdóttir et al., (2017) presenterar en studie som är gjord med syfte att undersöka barns perspektiv på regler i förskolan. Några barn som deltog i studien litade på pedagogers kompetens i att

bestämma regler, medan andra barn var kritiska till reglerna och ville delta i att bestämma. Författarna presenterar att vissa barn dock argumenterade för att de var beroende av pedagogers regler med anledning av att kunna fungera tillsammans i förskolans miljö, utan regler skulle det utbryta kaos. En anledning till att pedagoger sätter regler i förskolan är just för att behålla social ordning, men även för att reglera barns beteende och för att få aktiviteter att fungera menar författarna. Wood (2013) tar också upp aspekten om regler och beskriver att pedagogerna i den gjorda studien stoppade olika lekar på grund av att det sågs som en säkerhetsrisk för barnen. Men det visade sig också att barnen hade olika tekniker för att komma undan reglerna, till exempel genom att gömma sig. Ett annat exempel från studien var att barnen tydligt tittade efter vuxna och deras övervakning. I studien Ólafsdóttir et al., (2017) presenterar visade det sig att även barnen som deltog i den hade olika strategier för att hantera regler. Till exempel använde barnen de vuxen-bestämda reglerna som en anledning till att inte behöva ta in fler barn i leken som redan pågick. Tullgren (2003) beskriver och ger exempel på när pedagoger deltar i leken för att kunna kontrollera och reglera barnens handlingar. I avhandlingen ges det exempel på hur barnen medvetet försöker undvika övervakning och reglering, alltså likt barnen i Woods (2013) och Ólafsdóttirs et al., (2017) studier.

Arnér (2009) ger exempel från en studie om samverkan mellan barn och vuxna i förskolan där det framkom olika aspekter från de två parterna. Barnen ville prioritera egna initiativ, variation och möjlighet att röra sig mellan olika miljöer, medan de vuxna i förhållande till detta kunde uppfatta en rädsla av att tappa kontrollen. Dolk (2013) menar att pedagogik i många hänseenden grundar sig på styrning, i form av pedagogiska ramar, som i sin tur bygger på normativa uppfattningar av vad exempelvis förskolan är till för. Enligt författaren är det omöjligt att undkomma styrning, men det är centralt att granska hur den ser ut och vad den kan leda till. Arnér (2009) betonar att barn som redan befinner sig i underordning i olika bemärkelser har det svårt när de får skäll för att de inte förstått vuxnas intentioner från början. Författaren menar vidare att vuxna oftast inte menar något illa med att skälla på barn, men att de vet ofta ytterst lite om vad barn tänker och känner. Det beskrivs att om vuxna menar allvar med att barnen är det viktigaste vi har måste vi försöka förstå deras uppfattningar om oss och vårt förhållningssätt till dem.

Avslutningsvis blir det tydligt att barn kan uppleva att pedagogers roll i förskolan bland annat är att reglera, kontrollera och tillrättvisa barnen. Det går även att tolka att pedagoger sätter regler och ramar för att styra barnen mot en god framtid och för att inte tappa kontrollen. Slutligen kan vi förstå att barns uppfattningar om sådant som berör dem är något pedagoger och andra vuxna måste ta tillvara på, om vi menar allvar med att barnen är det viktigaste vi har.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolans verksamhet.

- Vad uttrycker barn möjliggör deras inflytande i förskolan?
- Vad uttrycker barn begränsar deras inflytande i förskolan?

Metod

I denna metoddel kommer vi inledningsvis att presentera och motivera den valda datainsamlingsmetoden och sedan vilket urval vi gjort. Därefter redogör vi för genomförandet av studien samt databehandlingen och analysprocessen. Till sist beskriver vi de etiska överväganden vi tagit ställning till och avsnittet avslutas med vår metoddiskussion.

Datainsamlingsmetod och val av ansats

Vi har valt intervjuer som metod. Syftet med den kvalitativa forskningsintervjun är att söka förstå världen från undersökningspersonens perspektiv och utveckla mening från deras erfarenheter (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta är något vi strävat efter utifrån studiens syfte som är att undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolan, vi valde därför kvalitativa intervjuer som forskningsmetod för att samla empiri. Bryman (2011) beskriver att i kvalitativ forskning är de inledande frågorna mer generella än i kvantitativ forskning och tyngd ligger på intervjupersonernas egna uppfattningar och synsätt. Stukát (2012) menar att den kvalitativa synen har framkommit genom de humanistiska vetenskaperna och då i första hand med hermeneutiken och fenomenologin som grund. Vår studie är inspirerad av en hermeneutisk ansats och det handlar enligt Stukát (2012) om att tolka och förstå det som kommer fram i resultatet. Intentionen med ett hermeneutiskt forskningsperspektiv är därmed att tolka, förstå och uttrycka sammanhang samt att fånga upplevelser.

Trost (2010) betonar att ens syfte med studien är avgörande för vilken slags metod som används. Då det var barns uppfattningar vi ville studera, ansåg vi det nödvändigt att samtala med just barn om hur de upplever det. Källström Cater (2015) menar att vuxnas antagande om barns erfarenheter och upplevelser inte är tillräckliga, utan barns perspektiv och erfarenheter är nödvändiga att ta del av när det handlar om forskning gällande barns villkor. Detta tänker vi stärker vår datainsamlingsmetod ytterligare, dels att det var en nödvändig metod i förhållande till vårt syfte men även nödvändigt att försöka få ta del av barns uppfattningar då det är barn vår studie handlar om.

Samtliga intervjuer spelades in då vårdnadshavarna och barnen gav samtycke till det, vi antecknade även under intervjuerna. Under intervjuerna utgick vi från en intervjuguide (bilaga 1), den bestod av tio frågor som vi formulerade utifrån vårt syfte och våra frågeställningar, frågorna var formulerade så öppna som möjligt. Det är något som Bryman (2011) kallar för semistrukturerad intervju, där respondenten har stor frihet att svara på sitt eget sätt. Utifrån vår intervjuguide skrev vi ner frågorna på ett papper och klippte ut dessa och la dem i en ask. Tillvägagångssättet beskrivs mer ingående nedan under rubriken genomförande.

Urval

Vi som utfört studien bor i två olika kommuner vilket legat till grund att vi av praktiska skäl kontaktat förskolor i båda kommunerna. Vi kontaktade en förskolechef var i dessa två kommuner för att få samtycke att genomföra studien på deras förskolor (bilaga 2). Förskolecheferna bad sedan pedagogerna på förskolorna att ge ut missiv (bilaga 3) till barnens vårdnadshavare. Vi har använt oss av ett bekvämlighetsurval, Trost (2010) beskriver att bekvämlighetsurval betyder att "man tar det man får". Pedagogerna valde själva ut barnen som deltagit i studien.

Den forskningsfråga man har menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är helt avgörande för vilken grupp människor man är intresserad av att intervjua. Då vi ville undersöka barns uppfattningar så har vi intervjuat nio barn totalt. Att inte genomföra allt för många intervjuer är att föredra betonar Trost (2010), med många intervjuer kan materialet bli ohanterligt och det kan bli svårt att se de viktiga detaljerna som förenar eller som skiljer. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) beskriver att nästa steg efter man valt en grupp människor är att fråga sig exakt vilka människor i gruppen man vill intervjua. Vi ansåg det som relevant att barnen gått på förskola i några år och därmed hade erfarenheter av det vi valt att studera, urvalet landade då i att vi valde att intervjua de äldre barnen i förskolan, alltså fyra till femåriga barn. Løkken och Søbstad (1995) beskriver att intervju som metod passar utmärkt på områden där barn besitter klara åsikter och mycket erfarenhet.

Presentation av vår undersökningsgrupp

I tabellen nedan presenterar vi vår undersökningsgrupp och de fiktiva namn vi kommer använda i studien.

Kön	Ålder	Fiktivt namn
Flicka	4 år	Agnes
Pojke	4 år	Olle
Flicka	5 år	Elin
Flicka	5 år	Hanna
Flicka	5 år	Vera
Pojke	5 år	Sixten
Pojke	5 år	Jonas
Pojke	4 år	Simon
Flicka	4 år	Hedvig

Genomförande

Först mailades ett missiv ut till en förskolechef vardera, dessa förskolechefer har i sin tur informerat pedagogerna på deras förskolor om vår studie. När samtycke gavs från förskolecheferna och pedagogerna på förskolorna så lämnades missiv ut till berörda vårdnadshavare. I missiven till vårdnadshavarna bad vi dem att informera och förbereda barnen på att vi skulle komma till deras förskola. Vi tillfrågade givetvis de barn vars vårdnadshavare gav sitt samtycke om de ville prata med oss och svara på några frågor. Det var centralt för oss att informera barnen om varför vi var där och att även barnen fick lämna sitt samtycke, samt att vi fick en relation till dem. En viktig aspekt för oss var således att barnen skulle känna sig trygga med oss och att vi inte skulle vara helt främmande för dem. För att kunna skapa någon sorts relation till dem så var vi på förskolorna vid två tillfällen. Under dessa tillfällen började vi med att vara med i verksamheten en stund innan vi inledde intervjuerna. Pedagogerna på de två olika förskolorna ordnade sedan så vi hade ett rum att tillgå där vi kunde prata med barnen ostört.

Løkken och Søbstad (1995) beskriver att dockor, leksaker, bilder och teckningar kan vara bra hjälpmedel vid barnintervjuer. Författarna menar att sådana hjälpmedel kan öka svarsbenägenheten och minska nervositeten. Likaså menar Kvale och Brinkmann (2014) att under barnintervjuer kan det vara lämpligt att barnet får hålla på med något. Vi valde att använda oss av en ask med intervjufrågorna i för att underlätta intervjuerna. Barnen drog själva lapparna med frågorna från asken under intervjuerna, detta är något som vi använde oss av då vi tänkte att om barnen gjorde det så kunde det skapa en mer avslappnad och lekbetonad intervju. Vi upplevde även att tack vare att barnen drog lapparna ur asken skapades det mer frihet i samtalen. Löfgren (2014) betonar att det är viktigt att skapa utrymme för respondenten att forma sina berättelser. Vidare beskriver författaren att med följdfrågor kan intervjuaren visa sitt intresse och försiktigt vinkla berättelserna mot syftet med studien om det drar iväg åt något annat håll. Vi kunde dessutom med hjälp av lapparna gå djupare in på varje fråga på grund av att vi ställde följdfrågor och liknande frågor flera gånger. Løkken och Søbstad (1995) beskriver att man med fördel kan ställa samma eller liknande frågor flera gånger i barnintervjuer, detta för att få en antydning av hur pass hållbara barnens svar är.

Samtliga intervjuer spelades in, vi antecknade även eventuella gester, blickar samt andra reflektioner vi fick under intervjuerna. Löfgren (2014) menar att när intervjuer spelas in kan intervjuaren fokusera på lyssnandet och följdfrågor samt att respondenten slipper vänta och bli avbruten, vilket det lätt kan bli om man enbart antecknar. Intervjuerna varade mellan cirka 10-20 minuter.

Databearbetning och analys

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att när materialet analyseras inom hermeneutiken finns inte en enda korrekt och objektiv mening, utan hermeneutiken öppnar upp för en mångfald av legitima tolkningar. Då studien är inspirerad av hermeneutiken så har vi tolkat och försökt förstå den mångfald av uppfattningar som finns hos barnen i vårt insamlade datamaterial. Ljudfilerna från intervjuerna transkriberades enskilt och därefter analyserade och kategoriserade vi transkriberingarna och anteckningarna från intervjuerna gemensamt. Vi har inspirerats av det som Trost (2010) redogör för gällande databearbetning och analysarbete av kvalitativa studier. Författaren redogör för tre steg i det arbetet vilka är, insamling av data samt tolka och analysera datamaterialet. Transkriberingarna lästes flera gånger, både enskilt och gemensamt. Därefter reducerade vi datamaterialet och sållade det som inte var relevant utifrån vårt syfte. Sedan färgkodade vi återstående material utifrån våra frågeställningar. Därefter meningskoncentrerade vi materialet genom att fånga essensen i utsagorna. Olsson och Sörensen (2011) menar att genom meningskoncentrering kan det väsentliga i det som sagts bli omvandlat till några få ord. När vi meningskoncentrerade sökte vi efter barnens olika uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolan. Detta sorterades in under kategorier, vilka presenteras i resultatet.

Forskningsetiska överväganden

Vi har följt Vetenskapsrådets (2017) fyra huvudkrav i vår studie. *Informationskravet* innebar i vårt fall att förskolechefer, vårdnadshavare och barn informerades om studiens syfte och vad vi var intresserade av att undersöka. Förskolechefer och vårdnadshavarna informerades genom ett missiv och barnen informerades muntligt när vi träffade dem. *Samtyckeskravet* betyder att undersökningsdeltagarnas samtycke ska inhämtas, i vårt fall betydde det att vi behövde vårdnadshavarnas samtycke då barnen var under 15 år. Det innebar även att alla deltagarna i studien själva hade rätten att bestämma över sin medverkan, samt avbryta när de ville om de själva önskade. Vi har tagit hänsyn till *konfidentialitetskra-*

vet och *nyttjandekravet* genom att inte skriva ut namn på personer, förskolor eller kommuner. Vi förvarade det insamlade materialet på ett sådant sätt att det var oåtkomligt för obehöriga.

Johansson (2003) jämför om det ansvar som vilar på en forskare eller pedagog skiljer sig beroende på om det är vuxnas perspektiv som ska studeras jämfört med barns perspektiv. Författaren beskriver att den etiska problematiken är en annan med barn, vuxna har andra erfarenheter och kunskaper gällande vad forskning innebär än vad barn har, samt att barn befinner sig i en underordnad position. Författaren tar upp att barn ska få liknande information som vuxna gällande frivillighet, sekretess och hur materialet förvaras. Löfdahl (2014) menar dock att det är svårt att ge information om studier på ett sätt som barn förstår och betonar att det nästan är omöjligt för barn att förstå konsekvenserna av detta och uttrycka sitt samtycke. I studien kunde barnen vi har intervjuat inte själva ge sitt explicita samtycke till deltagande på grund av sin låga ålder. Detta faktum krävde således extra hänsyn och lyhördhet från vår sida gentemot barnen. Hänsyn och lyhördhet i att tolka och visa respekt för barnens verbala och kroppsliga uttryck till om de ville delta eller inte.

Metoddiskussion

Intervjuerna har spelats in och vi har transkriberat och analyserat materialet gemensamt, detta har gjorts för att säkra studiens tillförlitlighet. I resultatet har vi även varit noga med att verifiera undersökningspersonernas utsagor genom att infoga citat från intervjuerna, även detta tänker vi stärker tillförlitligheten i studien. En av oss kände till barnen sedan innan och en av oss kände inte till förskolan eller barnen innan genomförandet av studien. Löfdahl (2014) menar att om det är genomförbart så bör studenter välja en barngrupp eller förskola som är okänd för studenten. Barnen kan uppfatta studenten som en förskollärare och intervjun som en del av vardagsarbetet beskriver författaren. Detta var något vi hade i åtanke, men i vårt fall var det inte möjligt att en av oss kunde vara på en förskola som var okänd för denne. Det kan möjligen ha påverkat resultatet och tillförlitligheten på olika sätt, då barnen eventuellt såg denne som en pedagog. Stukát (2011) beskriver det som viktigt att forskaren har i åtanke att olika faktorer kan påverka studiens tillförlitlighet. Under en intervju hade barnet med sig en pedagog på grund av att det var ett krav från barnets vårdnadshavare. Under intervjun tittade barnet mot pedagogen väldigt frekvent innan barnet svarade på frågorna, denna intervju pågick inte så länge. Att pedagogen var med tänker vi också kan ha inverkat på tillförlitligheten, då barnet kan ha känt sig påverkad av pedagogen i svaren på frågorna. Vi var dock medvetna om dessa aspekter och tog hänsyn till detta genom att informera barnen om att vi är just studenter och genom att respektera vårdnadshavarnas val att en pedagog skulle delta tillsammans med barnet under intervjun. Vi anser dock att tillförlitligheten i vår studie är hög då vi känner oss trygga med att vår valda undersökningsmetod resulterat i data som gett oss mycket att arbeta med.

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att validiteten inte avgörs i slutet av en undersökning, utan det något som hör samman med hela forskningsprocessen. Vi anser att giltigheten i vår studie är hög då vi bearbetat varierad forskning kring ämnet samt relaterat till syftet i de olika delarna i studien för att få en röd tråd och för att studien ska svara på syftet. Vi har även formulerat intervjuguiden utifrån studiens syfte samt valt en datainsamlingsmetod som var nödvändig för vår avsikt med studien. Vi upplever därmed att vi undersökt det vi hade som intention att undersöka. Brinkkjær och Høyen (2013) redogör för att validitet handlar om med vilken säkerhet man studerar det man vill studera. Författarna menar att det också handlar om i vilken grad studien mäter det den ska och hur trovärdiga resultaten är. Det finns såklart en viktig aspekt med svårigheten att tolka barns uttalanden. Vi

hade det i åtanke och samma frågor ställdes därför till barnen flera gånger och med liknande följdfrågor för att på så vis skapa en större giltighet i studien. Eliasson (2018) beskriver att validitet ofta förefaller som centralt i kvantitativa studier, men menar att det också kan vara intressant i kvalitativa undersökningar. Då författaren beskriver att validitet inom kvalitativa undersökningar kan handla om att dess resultat kan generaliseras i andra miljöer än den som undersökningen handlat om. Vår undersökning är gjord på två olika förskolor i olika kommuner i Sverige, med flera barn och det framkom många olika uppfattningar från barnen, men vi kunde också finna många gemensamma nämnare i datamaterialet. Vi kunde även påträffa flera olika uppfattningar från barn i den forskning vi bearbetat, likväl flera studier med liknande syfte som visar på likartat resultat som vårt.

Som beskrivits tidigare finns det en viktig aspekt i tolkningen av barnintervjuer. Källström Cater (2015) betonar att när barnintervjuer ska tolkas behöver den som tolkar vara medveten om att barn i större utsträckning än vuxna kan ha varit fåordiga eller använt felaktiga ord för vad de egentligen ville säga. Det beskrivs att det krävs särskild uppmärksamhet på olika möjliga relationer mellan vad de sagt och vad de kan ha menat när barns berättelser ska tolkas. Detta är något vi haft i åtanke när vi analyserat vårt datamaterial och skrivit fram resultatet, att trots eventuella "felsägningar" och fåordiga svar har vi försökt tolka och förstå vad det är barnen förmedlar. Även våra anteckningar från intervjuerna hjälpte oss i analysarbetet när vi skulle tolka det barnen gav uttryck för, då vi kunde se till och ta hänsyn till barnens ansiktsuttryck och kroppsspråk.

Vi har diskuterat en del med varandra om att ett bra komplement till intervjuerna vore observationer. Løkken och Søbstad (1995) menar att genom metodtriangulering kan man få mer säker och hållbar information om barnet. Författarna beskriver att intervjuer kan korrigera de intryck man fått från en observation och vice versa, samt att en helhetsbild om barnen kan skapas genom ett varierat bruk av informationskällor. Att kombinera olika metoder såsom intervjuer och observationer menar även Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är ett arbetssätt där man kan konfrontera olika delar i materialet, till exempel genom att låta intervjuerna bekräfta materialet från observationerna. Utifrån vårt syfte att undersöka barns uppfattningar ansåg vi det ändå som mest relevant att samtala med barn genom intervjuer, därmed känner vi oss nöjda med vårt metodval.

Resultat

Syftet med vår studie är som tidigare nämnt att undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolans verksamhet. I denna resultatdel har vi utgått från vad som är relevant utifrån vårt syfte, samt våra frågeställningar. Vi kommer i denna del presentera vårt resultat från det material vi samlat in under intervjuer med sammanlagt nio barn. Materialet har tolkats och analyserats utifrån barnens uppfattningar. Analysen har slutligen landat i åtta kategorier som är sorterade under våra frågeställningar. Under frågeställningen: Vad uttrycker barn möjliggör deras inflytande i förskolan? Förekommer fyra av kategorierna som är: Leken, deras födelsedag, påverka pedagogers val samt pedagogers frånvaro blir barns inflytande. Under frågeställningen: Vad uttrycker barn begränsar deras inflytande i förskolan? Finns resterande fyra kategorier som är: Rutinbundna situationer, regler, önskan om att ha inflytande samt pedagogerna bestämmer.

När vi citerar utdrag från intervjuerna som presenteras kommer barnens uttalanden synas med fiktiva namn, dessa har vi skrivit fram i tabellen som finns i metoddelen under rubriken urval. Vi som intervjuat skrivs fram som I1 och I2.

Vad uttrycker barn möjliggör deras inflytande i förskolan?

Leken

Att det är pedagogerna i förskolan som bestämmer är en framträdande gemensam uppfattning hos barnen. Dock ger barnen ändå uttryck för att det är de själva som bestämmer över sin lek. Det framgår i följande exempel från barnens utsagor:

Vad får du bestämma på förskolan? (I1)

Leka, också... får man göra allting, också får man leka med kompisar när man vill, så slipper man leka själva. (Olle)

Vad får man göra på förskolan? (I2)

Att leka. Och leka med sina kompisar och gunga, åka rutschkana. (Jonas)

Vad får du bestämma på förskolan? (I1)

(Tänker efter en stund).. Jag får bestämma att leka med Lina (kompis), när jag vill. (Agnes)

Vi tolkar det som att det är i leken barnen uppfattar att de kan ha ett reellt inflytande. Det kan tänkas att då barnen upplever att de får välja lekens innehåll så kan det skapas möjligheter för barnen att ha inflytande. Barnen uttrycker även att de får välja vilka kompisar de vill leka med samt när de vill leka med dem. Detta skulle kunna förstås som att barnen upplever att de äger just leken och lekens innehåll i förskolan.

Deras födelsedag

Barnen ger uttryck för är att deras födelsedag är något som kan skapa möjligheter till att få ha inflytande. Vi tolkar det som att barnen upplever att deras födelsedag med självklarhet förknippas med att de får bestämma. Barnen återkommer dock till att det de kan bestämma över då är leken. Vilket Vera och Sixten ger uttryck för:

Så det är fröknarna som bestämmer på förskolan, bara? (I2)

Ja! Några gånger är det också barnen som bestämmer, om de fyller år. Då de också bestämmer. (Vera)

Vad får man bestämma då? (I2)

Vad vi ska leka, vart vi ska vara. Jag vet inte alla. (Vera)

Skulle barnen kunna få vara med och bestämma mer? (I2)

Vet inte. Men när man fyller år, då får man bestämma! (Sixten)

Vad får man bestämma då? (I2)

Vilken lek. (Sixten)

Detta kan förstås som att barnen upplever att de på sin födelsedag har stort inflytande och fler valmöjligheter än annars. Ett annat barn berättar att pedagogerna tagit bort födelsedagskronorna och utan dem berättar barnet att de inte kan fylla år och sitta på födelsedagsstolarna. Eftersom det finns en gemensam uppfattning kring födelsedagar verkar det vara något centralt för barnen, något som utmärker sig och eventuellt känner sig barnen då sedda och hörda i större utsträckning än annars.

Påverka pedagogers val

Utöver leken och deras födelsedag beskriver barnen en del andra aspekter som kan skapa möjligheter till inflytande. Att sitta på sin plats är något som barnen uttrycker att pedagogerna anser är viktigt. Barnen ger dock uttryck för att deras plats vid samlingen är något de själva upplever att de får bestämma över. Vi tolkar det som att barnen känner en känsla av att det är just deras utrymme. Barnen beskriver att de ibland får påverka när och vem som ska få gå från sagostunden, till exempel genom att be pedagogerna att säga "den som har gröna strumpor får gå". Detta blir då en möjlighet för barnen att få ha inflytande. Trots att denna situation kan uppfattas som en minimal sak att få bestämma, tolkar vi det ändå som att det är en situation barnen uppfattar att de kan ha inflytande över. Dock uttrycker barnen att det i slutändan är pedagogerna som bestämmer om detta ska ske. Vilket framgår i det som Elin uttrycker nedan:

Mm, och ibland när vi brukar säga det då brukar de säga nej, då brukar alla barn bara få gå ut från soffrummet. (Elin)

Mhm, varför tror du de säger nej då? (I1)

För jag tror att de är trötta på att säga. (Elin)

Till exempel beskriver Elin att hon ibland får påverka när vilka barn ska få gå från soffrummet. Men hon tror att pedagogerna vid vissa tillfällen är trötta på att göra på det viset barnen önskar och då blir det inte av. Vi uppfattar att det som Elin ger uttryck för eventuellt handlar om att barnens inflytande får ta plats i förskolan när pedagogerna tillåter det.

Pedagogers frånvaro blir barns inflytande

I ett par av barnens utsagor kan vi förstå det som att barnen eventuellt ser möjligheter till eget inflytande om pedagogerna inte är i närheten. Elin ger uttryck för att när hon och hennes kompis inte vill lyssna på pedagogerna brukar de gömma sig. Medan Hanna menar att om alla pedagoger skulle vara på rast samtidigt kunde barnen göra rackartyg:

Varför brukar du gömma dig för personalen? (I1)

För vi vill inte göra de sakerna de säger, så Hanna (kompis) och jag brukar gömma oss, det har vi gjort en gång. (Elin)

Om du fick bestämma, vad skulle du vilja bestämma på förskolan då? (I1)

Att man ska.. att fröknarna ska gå på rast, alla.. (Hanna)

Samtidigt? (I1)

Ja, barna får vara på dagis själv. Då får man gå hem när man vill. (Hanna)

Vad tror du barnen skulle göra då, om alla fröknar var på rast samtidigt? (I1)

(Svarar snabbt) göra rackartyg, he plast runt toalettstolen på stortoan, och på Blåklockans fröknarna. (Hanna)

Vi tolkar det barnen ger uttryck för som att barnen vill undvika det som pedagogerna redan har bestämt. Kanske handlar det om att barnen uppfattar att pedagoger står i vägen för deras inflytande genom deras bestämmande. Genom att då gömma sig eller få chans att vara på förskolan utan pedagoger ser barnen eventuellt möjlighet till eget inflytande och egna initiativ. Elin och Hanna verkar vara beredda att utmana regler för att få igenom deras eget inflytande. Genom deras handlingar och tankar om att få bestämma så verkar de göra uppror mot pedagoger och deras bestämmande. Vi kan tänka oss att dessa handlingar kan förorsaka konsekvenser, men vi tolkar det som att barnen är beredda på dessa möjliga konsekvenser för att få sin vilja igenom.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar resultatet att barnen främst verkar uppfatta att de har möjlighet till inflytande i leken. Likväl även på deras födelsedagar, då de beskriver att de får större valmöjligheter då än annars. Vi kan tolka barnens uppfattningar som att de ibland har möjlighet att påverka pedagogers val och därmed få möjlighet till inflytande. Slutligen visar det sig att barnen eventuellt får möjlighet till inflytande genom att som vi tolkar det utmana regler och göra uppror. Sammantaget visar det dock sig att barnen uppfattade att de inte hade så många möjligheter till inflytande, vilket kommer problematiseras i diskussionsavsnittet.

Vad uttrycker barn begränsar deras inflytande?

Rutinbundna situationer

I flera utsagor från barnen kommer rutiner och organisatoriska faktorer på tal. I vår tolkning av deras uttryck av sitt eget inflytande förstår vi det som att deras inflytande kan begränsas av situationer som är rutinbundna. Barnen beskriver bland annat att situationer såsom samling, matsituationer och utevistelse är aspekter att förhålla sig till som är bestämda av pedagogerna. Detta är något som en del

barn inte verkar uppskatta och uttrycker som en begränsning av sitt inflytande. I ett exempel berättar Elin om en situation som hade hänt tidigare under dagen, då hon och en kompis ville leka men just då skulle de ha samling:

Brukar du få leka allt det? (I1)

Mmm (tveksamt).. inte ibland för ibland brukar vi ha samling (Elin)

Okej, när du vill leka? (I1)

(Nickar).. Och idag när Hanna (en kompis) ville leka gömma tärning, och då fick vi inte för då skulle vi ha samling (Elin)

Vi tolkar Elins uttryck som att förskolans olika rutiner kan avbryta barnens egna val och initiativ till aktiviteter. På grund av detta kan det möjligen resultera i att förskolans rutiner får företräde och att barnen får anpassa sig till dem. Flera barn ger även uttryck för att rutiner är något de uppfattar som tråkigt och vi tolkar det även som att det hos barnen finns en önskan om att få göra mer saker som de själva har bestämt.

Ytterligare exempel på rutinbundna situationer som barnen beskriver är när pedagogerna bestämmer att barnen ska läsa bok eller rita. Trots att barnen uppfattar rutiner som tråkiga för att det kan hämma deras egna inflytande, så ger de ändå uttryck för att rutinerna är viktiga då de upplever att de annars inte vet vad de ska göra under dagarna. Vera beskriver:

Hur tycker du att fröknarna i förskolan ska vara? (I2)

Att de säger "nej", att de ska säga till barnen att de inte får slå, säga det är dags att äta mat, eller mellanmål, eller lunch. (Vera)

Varför det? (I2)

För annars kommer barnen inte veta. Då kommer de inte veta när det är dags för den eller den eller den. (Vera)

Det som Vera ger uttryck för kan förstås som att förskolans rutiner och aktiviteter styrda av pedagogerna är viktiga för att barnen ska veta hur dagen ska se ut. En uppfattning som barnen även har är att de måste berätta för pedagogerna vad de vill leka, detta är något som barnen uttrycker är bra att de måste göra så de inte gör något de inte får. Vi kan förstå att det som barnen ger uttryck för kring rutiner är både något positivt och negativt för dem. Positivt på så sätt att de utan rutiner inte skulle veta vad de ska göra under dagarna och för att barnen enligt de själva inte ska göra något dumt. Det kan dock tänkas vara negativt för dem då det eventuellt kan begränsa deras egna initiativ och inflytande.

Regler

Barnen ger uttryck för att det är pedagogerna som sätter reglerna på förskolan. En aspekt som vi kan tyda i intervjuerna är att barnen genom regler antas fostras mot en god framtid. Några barn uttrycker själva det som positivt att pedagogerna bestämmer så att de kan lära sig olika saker:

Måste man lyssna? (I2)

Ja, annars får man inte lära någonting. (Sixten)

Varför tror du att du inte får bestämma? (I1)

Eh.. för att vi ska lära oss att.. eh.. jag vet inte riktigt varför jag inte får bestämma. (Elin)

Varför tror du att det är så? Att ni inte får leka utan måste gå på samling? (I1)

Mm... att vi ska lära oss, att vi ska lära oss och sitta när vi börjar i förskoleklass (Elin)

Det som kommer fram i utsagan ovan är något som flera barn uttrycker, att de uppfattar det som viktigt att sitta still. Vilket vi kan tänka oss vara en begränsning för barnens inflytande då de kanske hellre vill leka men måste gå på samling för att lära sig saker inför framtiden. Trots att barnens inflytande eventuellt begränsas av detta verkar barnen ha en insikt om pedagogernas intentioner med att lära barnen saker.

Barnen nämner även regler som hör ihop med pedagogernas trivsel på förskolan. De uttrycker att reglerna verkar finnas för att till exempel inte pedagogerna ska bli störda och för att pedagogerna inte vill ha det stökigt. Detta är något som Sixten och Anna ger uttryck för nedan:

Okej, varför tror du att man inte får springa? (I2)

Därför de som jobbar blir störd. (Sixten)

Varför bestämmer de det? (I1)

För de vill det, de vill inte ha stökigt (Agnes)

Detta tolkar vi som att barnen antar ett vuxenperspektiv, där barnens initiativ och inflytande kan tänkas behöva vara i bakgrunden för pedagogernas välbefinnande.

Barnen uttrycker även regler som kan kopplas till kompisskap samt säkerhetsaspekter och alla barnen är i utsagorna eniga om att dessa regler handlar om att inte slåss, inte bråka, inte puttats och inte sparkas. Det som gemensamt kommer fram i intervjuerna är att barnen förmedlar sin uppfattning om att regler handlar om något man *inte* får göra. När vi samtalat med barnen om reglerna de har i förskolan anser flera barn att det är pedagogerna som bestämmer dem. Barnen ger då uttryck för att deras eget bestämmande hör samman med pedagogernas förhållningssätt:

Hur tycker du att personalen i förskolan ska vara? (I1)

Vara? Snäll, bra (Hanna)

Hur är man när man är bra? (I1)

Att man får göra grejer (Hanna)

Hur är de när de är snäll då? (I1)

Man lyssnar på vad barnen vill och man ger dem vad de vill ha (Agnes)

Flera av barnen menar att om de inte lyssnar på pedagogerna så blir de arga, skriker, lyfter tillbaka barnen till deras platser och hänvisar barnen till ett annat rum.

Vad händer om man inte lyssnar? (I2)

Då kommer vuxna skrika. (Jonas)

Detta kan tolkas som att om pedagogerna är "snälla" och "bra" kan det innebära att barnen får göra olika saker och därmed ha inflytande. Men om barnen inte lyssnar på pedagogerna så kan det resultera i att de till exempel får gå till ett annat rum och då inte få möjlighet att påverka sin situation. Några barn var bekymrade över pedagogernas tillrättavisningar och ilska. Barnen uttryckte att det inte kändes bra i kroppen när pedagogerna blev arga och de beskrev att det inte är snällt av pedagogerna att göra så mot barnen.

Önskan om att ha inflytande

I vissa uttalanden från barnen beskriver de att de skulle vilja bestämma, dock redogör de för att de inte vet vad de kan ha inflytande över i förskolan. Vilket framgår i exemplen nedan:

Vad skulle du vilja bestämma? (I2)

Nånting, men jag vet inte. (Sixten)

Skulle du vilja att personalen frågade om du vill vara med och bestämma saker? (I1)

Mm. (Olle)

Vad skulle du bestämma då? (I1)

Jag vet inte alls (Olle)

Å ena sidan kan detta tolkas som att barnen eventuellt inte har fått möjlighet att förstå vad de kan ha inflytande över, å andra sidan kan det förstås som att de helt enkelt inte kom på något de kunde eller ville bestämma över. Några barn delar dock med sig av saker de önskar kunna påverka och ha inflytande över. I det aktuella exemplet beskriver Hanna och Simon att det finns en önskan om att få ha inflytande över när de ska gå ut:

Hur skulle du vilja ha det då? (I1)

Att barna också får bestämma. (Hanna)

Vad tror du att barnen skulle bestämma då? (I1)

Att gå ut och leka (Hanna)

Vad skulle du vilja bestämma på förskolan? (I2)

Att jag skulle gå ut och leka. (Simon)

När vi frågade barnen vidare om varför de inte får bestämma om detta så har de svarat att det är pedagogerna som tar beslut när barnen ska vara ute eller inne.

Pedagogerna bestämmer

Som vi tidigare beskrivit återger alla barnen i intervjuerna att de uppfattar att det är pedagogerna som bestämmer på förskolan. När vi frågat barnen om varför de tror att pedagogerna bestämmer så har olika uppfattningar framkommit. Till exempel:

Varför tror du inte barnen ska bestämma vad ni ska göra? (I1)

Jag vet inte.. jag tror att vi inte får bestämma det, det är att vi kan typ säga fel saker (Elin)

Varför bestämmer de? (I1)

Därför barna får inte göra vad de vill (Hanna)

Varför bestämmer fröknarna? (I2)

De är stora, de är större. (Vera)

Vem bestämmer på förskolan? (I2)

Vuxna. (Jonas)

Hur är det? (I2)

Bra, så man inte säger någonting dumt. (Jonas)

Detta kan tolkas som att barnen upplever att om de skulle få bestämma mer och ha ett större inflytande så skulle de kunna göra fel saker och säga dumma saker. Att pedagogerna bestämmer för att de är stora, som Vera säger, kan tolkas som att pedagogerna med självklarhet ska bestämma just på grund av att de är vuxna. Vilket kan förstås som att barnens inflytande eventuellt begränsas då pedagogerna får företräde eftersom de är "större".

Pedagogernas eventuella företräde i egenskap av att vara vuxna kom även fram på andra sätt i barnens utsagor:

Vad brukar de berätta? (I1)

De brukar säga massa så får inte vi fråga, sen får vi fråga när de sagt klart (Olle)

Brukar de lyssna på vad barnen vill? (I1)

Nää.. de vill inte göra som barnen säger (Agnes)

Varför tror du det är så? (I1)

För det är så (Agnes)

Vad får man göra på förskolan? (I1)

Man får göra det som fröknarna säger att man får göra (Agnes)

Vad är det för något? (I1)

Det är inte så roliga saker (Agnes)

Barnen verkar uppfatta att det finns en ovilja hos pedagogerna att ta tillvara på barnens initiativ och frågor. De uttrycker även att pedagogerna bestämmer saker som barnen ska göra, saker som barnen inte verkar uppskatta. En gemensam uppfattning hos barnen om vad de får göra på förskolan är det som pedagogerna erbjuder barnen eller det som redan är förutbestämt av pedagogerna.

Sammanfattning

I resultatets del som behandlar vad barnen uttrycker begränsar deras inflytande i förskolan ger barnen uttryck för flera aspekter som kan begränsa deras inflytande. En aspekt som barnen gemensamt ger uttryck för är att rutinbundna situationer kan sätta stopp för deras egna initiativ och önsningar. En annan begränsning som vi tolkat utifrån barnens utsagor är regler, de är dock medvetna om varför reglerna finns och några barn beskriver det som positivt med regler. Vi har tolkat barnens utsagor som att begränsningen av inflytandet grundar sig i att det är pedagogerna som bestämmer reglerna på grund av sitt eget välbefinnande och lyssnar barnen inte på det så kan det få konsekvenser genom skäll eller andra tillrättavisningar. Det som också kan tänkas begränsa barns inflytande i förskolan är att de inte tycks veta vad de får ha inflytande över. Men till viss del tolkar vi det som att barnen vet vad de vill påverka, men att deras önskan om att få påverka vissa saker ändå begränsas av att det är pedagogerna som bestämmer. Det visar sig i resultatet att pedagogernas bestämmande på olika sätt verkar begränsa barnens inflytande i förskolan, vilket kommer problematiseras i följande diskussionsavsnitt.

Diskussion

Vårt syfte med studien är att undersöka barns uppfattningar om sitt eget inflytande i förskolans verksamhet. För att uppnå vårt syfte med studien har vi utgått från två frågeställningar som är: Vad uttrycker barn möjliggör deras inflytande i förskolan? Samt: Vad uttrycker barn begränsar deras inflytande i förskolan? I studiens resultat har vi presenterat barnens olika uppfattningar och våra tolkningar av dessa. Detta kommer vi ställa gentemot tidigare forskning i denna diskussionsdel. Som tidigare beskrivits är grunden i problemområdet barns syn på sin tillvaro och sitt inflytande i förskolan.

I vårt resultat framkommer det att barnen uppfattar begränsningar i sitt inflytande i förskolan. Barnen i vår studie uttrycker dock att de har möjligheter till inflytande i leken. Barnen beskriver att de i leken upplever att de kan välja lekens innehåll och vilka kompisar de vill leka med. Detta är något som blev tydligt i Almqvist och Almqvists (2015) studie också, att i leken fanns det stort utrymme för barnen att utöva inflytande. Det kan tänkas att barnen befinner sig i en tillvaro som ofta präglas av leken i förskolan. Enligt Arnér (2009) handlar begreppet inflytande om att barnen ska ges möjlighet att påverka sin situation på ett påtagligt sätt. Vi tolkar det som att det är i leken barnen har chans att påverka, välja och bestämma i förskolan då det är en aspekt som flera av barnen nämner i sina utsagor. Barnen ger även uttryck för att deras födelsedag är något som kan skapa möjlighet till att få påverka och bestämma, där återkommer de dock till att det som går att bestämma och påverka då är leken. Eventuellt är det så att på deras födelsedag känner sig barnen sedda och hörda i större utsträckning och att de på sin födelsedag får fler valmöjligheter än annars. Utifrån barnens uppfattningar kring detta reflekterar vi över vikten av barns perspektiv. Johansson och Pramling Samuelsson (2003) redogör för att barns perspektiv handlar om att tolka det barn uttrycker vara meningsfullt. Vårt resultat visar på att leken och deras födelsedag är något som verkar vara viktigt och meningsfullt för barnen, två aspekter där barnen kan få möjlighet till inflytande. Emilson (2003) menar att om pedagoger vill få tillträde till barns livsvärld och det som är viktigt för dem, måste pedagoger sätta barns perspektiv i fokus och förstå värdet av att lyssna på barn. Å ena sidan kan vi tänka oss att leken ofta har en stor plats på förskolan och att barnen därmed kan få stora möjligheter till inflytande. Å andra sidan tänker vi att barns möjligheter till inflytande bör vara fler än enbart deras egna initiativ i leken och på deras födelsedag, detta tror vi kan vara möjligt genom att pedagoger försöker förstå och ta tillvara på barns perspektiv.

Utöver leken ger barnen uttryck för att de ibland får vara med och påverka olika val på förskolan. Till exempel berättar Elin att hon vid vissa tillfällen får vara med och välja när vilka barn ska få gå från soffrummet, då genom att få bestämma att pedagogen ska säga "den som har gröna strumpor får gå". Enligt Westlund (2010) kan barns möjligheter till inflytande öka när de känner sig delaktiga och kan påverka det som är betydelsefullt för dem. Dessa situationer när barnen får vara med och påverka olika val som pedagogerna ska göra kan tänkas handla om att barnen är delaktiga i olika beslut och därigenom får möjlighet att påverka det som är betydande för dem. Trots att det som Elin ger uttryck för kan ses som en möjlighet till att påverka så berättar hon att det bara är ibland barnen får ge dessa förslag. Ibland säger pedagogerna nej och det tror Elin beror på att de är trötta på att göra det barnen säger. Arnér (2009) redogör för att barns inflytande kan förstås som barns röster, då pedagoger i egenkap av att vara vuxna har makten att bestämma om barns röster blir hörda och respekterade eller inte. Det Elin beskriver kan vi förstå som det Arnér (2009) ger uttryck för, att barn befinner sig i en underordning och kan därmed med självklarhet inte få gehör för sitt eget inflytande.

I några av barnens utsagor kan vi förstå det som att barnen ser möjligheter till eget inflytande om pedagogerna inte är i närheten. Till exempel genom att gömma sig och undvika pedagogerna när barnen inte vill lyssna. Eller en möjlighet genom som barnen beskriver det att göra "rackartyg" om alla pedagoger skulle vara på rast samtidigt. Dolk (2013) menar att vuxna har större möjligheter än barn att utöva makt, dock beskriver författaren att barn inte är helt oförmögna att tillämpa makt över vuxna i vissa situationer. I författarens studie gör barnen motstånd dels verbalt och genom sitt kroppsspråk, men också individuellt, kollektivt, skojande och dolt. Likaså tolkar vi det som att barnen i vår studie gör motstånd på olika sätt och därmed kan vi förstå det som att barnen utövar sin makt på pedagogerna.

I vårt resultat tolkar vi det som att barnen vill kringgå det som pedagoger redan bestämt. Genom barnens utsagor kan vi förstå det som att de verkar uppfatta att pedagogernas bestämmande står i vägen för deras egna inflytande. När barnen uttrycker att de gömmer sig eller önskar att få vara på förskolan utan pedagoger kan vi tyda det som att barnen ser en möjlighet till inflytande och egna initiativ. Denna företeelse att gömma sig för pedagogerna redogör Wood (2013), Ólafsdóttir et al. (2017) och Tullgren (2003) för och menar att det kan handla om att barnen på ett medvetet sätt försöker undvika regler och övervakning. Det går att förstå det barnen ger uttryck för som att de är beredda på att utmana regler och göra uppror mot pedagogerna för att få igenom deras eget inflytande. Dessa handlingar kan vi tänka oss kan förorsaka konsekvenser, men vi tolkar det som att barnen eventuellt är beredda på dessa för att få igenom sin vilja.

Barnen uttrycker erfarenheter av att deras initiativ till aktiviteter inte alltid tillgodoses av pedagogerna. Utifrån barnens utsagor kan det handla om att de rutiner som finns på förskolan gör så att barnens inflytande kan bli begränsat. Åberg och Lenz Taguchi (2005) beskriver att det är pedagogerna som har makten att ge eller ta från barns möjligheter till inflytande, då det är pedagogerna som organiserar dagarna på förskolan. Författarna betonar då att pedagogerna har makten att låta barnen få vara delaktiga eller inte i utformandet av dagarna. Vidare menar författarna att det är pedagogerna i förskolan som styr, men förhoppningsvis med ett ansvar och en medvetenhet och alltid med barnen i fokus. Därmed är det pedagogerna som möjliggör eller omöjliggör för barnen att vara huvudpersoner. En tolkning vi gjort utifrån det barnen uttrycker är att rutinerna på förskolan får företräde och att barnen får anpassa sina egna initiativ till detta. Utifrån barnens utsagor skulle detta kunna förstås som att de inte upplever sig som huvudpersoner och i fokus på förskolan.

Barnen i vår studie uttryckte att det var pedagogerna i förskolan som bestämmer reglerna, samt att barnen uppfattade att regler är något man inte får göra. Det är något som barnen i ett av Arnérs (2009) utvecklingsarbeten även tar upp, att regler i förskolan i barnens ögon betyder något man inte får göra. Barnen i vår studie uttryckte det dock som positivt att pedagogerna bestämmer så de kan lära sig saker, barnen berättade också att det är viktigt att sitta still och att lyssna på pedagogerna. I Tullgrens (2003) studie framkom det att leken reglerades i syfte av framtiden mot kompetenser som framtidens människor antas behöva. Detta skulle kunna förstås som att barnen i vår studie tycker det är positivt på riktigt att de måste sitta still och lyssna, men det kan även tänkas att detta är något som barnen ofta får höra av pedagogerna och därför automatiskt svarar att de uppskattar det. I studien Almquist och Almquist (2015) gjort uttryckte barnen att det är pedagogerna som bestämmer. När barnen i författarnas studie blev tillfrågade vad de tyckte om detta var det vanligaste svaret att de inte hade några specifika åsikter och fann det positivt. Detta beskriver författarna kan tolkas som ett tecken på tillit, eller

ett oreflekterat sätt att *lyda* i en miljö där barn blir socialiserade in i ett visst beteende. Detta menar vi även kan vara fallet i vår studie, att barnen blivit socialiserade in i ett visst uppförande. Vi tolkar det så på grund av att barnen vid flera tillfällen antog ett vuxenperspektiv i deras utsagor och uttryckte förståelse för vuxnas regler. Barnen i vår studie menar att olika regler förekommer eftersom pedagogerna inte vill bli störda och för att pedagogerna inte vill ha det stökigt på förskolan. Arnér (2009) ger exempel från en studie om samverkan mellan vuxna och barn i förskolan där olika aspekter kom fram från de två parterna. Barnen i författarens studie ville ge företräde åt deras egna initiativ, variation och möjlighet att röra sig mellan olika miljöer, medan de vuxna i förhållande till detta kunde känna en rädsla av att mista kontrollen. Det skulle kunna förstås som att pedagogernas regler kan begränsa barnens inflytande genom att barnen får låta sina egna val och initiativ stå i bakgrunden för pedagogernas prioriteringar. Barnen i vår studie talade också om att de kunde få konsekvenser genom skäll och andra tillrättavisningar om de inte lyssnade på pedagogernas regler och uppmaningar. Rationaliteter för styrning förklarar Tullgren (2003) som en inställning om vad människor är och hur de ska styras. Till exempel om vad ett barn är och vad ett barn anses behöva. Denna inställning beskriver författaren medför makt som sker i form av styrning, vägledning och reglering av människors uppförande. Likt detta menar Arnér (2009) att det finns en föreställning att det är vuxna som ska lära barn, då barn "bara" är barn. Författaren menar dock att barn kan lära vuxna mer än vi tror och att precis som vuxna söker barn meningsfulla handlingar. Vilka pedagogerna har möjlighet att tillåta eller inte. Detta kan förstås som att pedagoger har ett stort ansvar i att reflektera över sin barnsyn och sitt förhållningssätt då det på olika vis kan begränsa barns inflytande.

Som beskrivits av barnen i vår studie har de erfarenheter av att pedagogerna skäller och tillrättavisar dem om de inte gör som pedagogerna förväntat sig. När barn inte hanterar situationer som anses självklara för pedagoger kan det resultera i att barnen blir tillrättavisade genom skäll beskriver Arnér (2009). Författaren menar att när konflikter sker måste både vuxnas och barns perspektiv förstås, barn behöver också få komma till tals i konflikter som rör dem och de måste betraktas på ett respektfullt sätt. Författaren betonar även att tillrättavisning bör innebära ömsesidighet, att båda parter får säga sitt, detta står i kontrast med skäll som innebär envägskommunikation. Barnen i vår studie uttryckte inte sådan ömsesidighet i kommunikationen vid konflikter, utan menade att pedagogerna blev arga, skrek och att barnen blev hänvisade till ett annat rum. Detta bekymrade några av barnen vilket kan tänkas ha att göra med det som Arnér (2009) beskriver att barn befinner sig i underordning och har svårt att få skäll då de inte förstått pedagogernas intentioner från början. Ofta menar inte vuxna något illa med att skälla på barn menar författaren, men de vet ofta väldigt lite om vad barn tänker och känner. Vi måste försöka förstå barns uppfattningar om oss och vårt förhållningssätt till dem om vuxna menar allvar med att barnen är det viktigaste vi har betonar författaren.

Utifrån vårt resultat går det att utläsa att barnen skulle vilja bestämma, men att de inte vet vad de skulle kunna ha inflytande över i förskolan. Det är möjligt att barnen kanske inte kunde komma på där och då vad de ville bestämma i förskolan, men det skulle även kunna vara så att barnen eventuellt inte fått möjlighet till att förstå vad de skulle kunna ha inflytande över. Arnér och Tullgren (2006) uppfattar det som att barn och vuxna sällan planerar och bestämmer tillsammans så att barnen får känna sig delaktiga i beslut. De menar att barn har den kompetensen men att vuxna sällan ser den som en tillgång. Det kan således vara så att barnen i vår studie inte fått varit med och planerat och bestämt tillsammans med pedagogerna och då inte fått förståelse för vad de kan vara delaktiga i och ha inflytande över. Om så är fallet står det i kontrast till det Westlund (2010) beskriver om att förskolan har ett

viktigt uppdrag att tidigt väcka intresset hos barnen för ett aktivt deltagande, då de demokratiska värdena är något som värderas högt i det svenska samhället.

Några barn i vår studie uttrycker dock saker de vill kunna påverka och ha inflytande över. Hos barnen finns det till exempel en önskan om att få ha inflytande över när de ska gå ut och leka. Det framkom att det var pedagogerna som bestämmer om barnen ska vara ute eller inne. Vi tolkar det dock som att detta bara är en önskan hos barnen och något som de upplevde att pedagogerna inte tog i beaktning. Det som framgår i vårt resultat kan förstås som att barnen kanske inte ens frågat eller diskuterat detta om utevistelsen med pedagogerna, då det blev uppenbart att barnen uppfattar att pedagogerna bestämmer över det. Westlund (2010) betonar att genom att samtala, diskutera och fråga barnen vad de tycker så kan pedagoger erbjuda barnen möjlighet till att påverka innehållet i förskolan. Vikten av att erbjuda barnen många situationer i vardagen där de får chans att uttrycka sina åsikter och tankar är något som även Åberg och Lenz Taguchi (2005) understryker.

Det framgår i början av denna diskussion att resultatet i vår studie visar att barnen uttrycker sig mer kring begränsningar än möjligheter till inflytande i förskolan. En återkommande uppfattning hos barnen var att det är pedagogerna i förskolan som bestämmer. Barnen i vår studie har uppfattningar om att pedagogerna bestämmer på grund av att de är vuxna och för att om barnen fick bestämma skulle de kanske göra fel saker och säga dumma saker. I vårt samhälles dominansordning är den överordning vuxna har gentemot barn den som är minst ifrågasatt beskriver Arnér och Tellgren (2006). Utifrån barnens utsagor kan vi förstå det som att pedagogerna får företräde då de är vuxna och att då barnens inflytande eventuellt begränsas på grund av det. Barnen i vår studie upplever att det är viktigt att de gör och säger rätt saker så de lever upp till pedagogernas förväntningar. Detta framkommer även i Einarsdóttirs (2014) studie där barnen beskrev att pedagogerna tar beslut och ser till så barnen lyder regler och gör rätt.

Att barn i förskolan har rutiner och regler skapade av pedagoger kan förstås som rimligt och helt nödvändigt. Exempelvis beskriver Ólafsdóttir et al., (2017) utifrån sin studie att pedagoger sätter regler i förskolan för att behålla social ordning, reglera barns beteende och för att få aktiviteter att fungera. Vilket några barn i författarens studie visade förståelse för, att utan pedagogers regler skulle det utbryta kaos. Detta är något som även vi kan se i vårt resultat, att barnen i vår studie förstår reglerna som är bestämda av pedagogerna, men att de även skulle vilja vara med och bestämma. Åberg och Lenz Taguchi (2005) beskriver att barns delaktighet inte betyder att barn ska få göra precis som de vill och att vuxna lämnar över ansvaret på barnen. Detta står även i relation till det Arnér och Tellgren (2006) redogör för, att ett barnperspektiv ska utgå från att barnen också ska få bli synliga, inte att de vuxna ska glömmas bort.

Slutsats

Vårt resultat av studien visar att barnen upplevde både begränsningar och möjligheter till inflytande i förskolan. Det som tydligast framkom var dock att barnen uttryckte många aspekter och situationer som verkar begränsa deras inflytande. Däremot kan vi genom barnens utsagor utläsa att de i leken upplever inflytande. Således kan leken i förskolan tänkas vara central för barnens möjligheter till inflytande. Barns underordning och vuxnas överordning är något vuxna behöver reflektera kring samt inte med självklarhet utgå från vårt vuxna tänkande. Pedagoger i egenskap av att vara vuxna har således makt i att beakta barnens initiativ samt ge barnen utrymme för inflytande, men de har också makten att inte göra det utan istället utgå från det egna vuxna tänkandet. I vårt resultat visar det sig

att barnen har mycket att säga om sitt eget inflytande samt att de har förslag och önskemål om saker de skulle vilja bestämma i förskolan. Detta kan förstås som att barn har mycket att säga om detta, men att det kräver en lyssnande vuxen. Det kan finnas många möjligheter för barn i förskolan att uttrycka sina tankar. Tidigare forskning påvisar att barns perspektiv på sin egen situation kan skapa kunskaper som har betydelse för det pedagogiska arbetet med barn och för vetenskaplig kunskapsbildning.

Framtida studier

Utifrån denna studie har intresset väckts för att utveckla frågan om barns inflytande i förskolan. Vi skulle därför se det som intressant att komplettera barnintervjuer med observationer i verksamheten för att få en bild av barns inflytande i interaktionen med till exempel andra barn, pedagoger och miljö. Barns inflytande i förskolan ser vi som ett viktigt och aktuellt ämne att fortsätta undersöka. Även fortsätta att samtala med barn om hur de upplever det. Detta för att lyfta barns röster och för att vi tänker oss att vi vuxna har mycket att lära av barn kring vårt eget förhållningsätt.

Referensförteckning

- Almqvist, A-L. & Almqvist, L. (2015). Making oneself heard – children's experiences of empowerment in Swedish preschools, *Early Child Development and Care*, 185:4, 578-593, DOI: 10.1080/03004430.2014.940931
- Amér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan - en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur
- Amér, E. & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna - att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Bjervås, L. (2003). Det kompetenta barnet. I E, Johansson. & I, Pramling Samuelsson. (Red.). *Förskolan - barns första skola!* (S. 55-81). Lund: Studentlitteratur
- Brinkjaer, U. & Høyen, M. (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn: makt, normer och delaktighet i förskolan*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2013. Stockholm.
- Einarsdóttir, J. (2014). Children's perspectives on the role of preschool teachers. *European Early Childhood Education Research Journal*, (22:5), 679-697. doi:10.1080/1350293X.2014.969087
- Eliasson, A. (2018). *Kvantitativ metod från början*. (Fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Emilson, A. (2003). Sätta barnet i centrum - en fråga om perspektiv. I E, Johansson. & I, Pramling Samuelsson. (Red.). *Förskolan - barns första skola!* (S.31-54). Lund: Studentlitteratur
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Att få kunskap om samhället genom att fråga folk. I G, Ahrne. & P, Svensson. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (S.34-54). Stockholm: Liber
- Johansson, E. (2003). *Att närma sig barns perspektiv - forskare och pedagogers möte med barns perspektiv*. Pedagogisk forskning i Sverige, 8, (1-2), 42-57
- Johansson, E., Emilson, A., Röthle, M., Puroila, A.M., Broström, S., & Einarsdóttir, J. (2016). Individual and Collective Rights Expressed in Educator and Child Interactions in Nordic Preschools. *International Journal of Early Childhood*, (48:2), 209-224. doi:10.1007/s13158-016-0164-2
- Johansson, E. & Pramling Samuelsson, I. (2003). Förskolans vardag. I E, Johansson. & I, Pramling Samuelsson. (Red.). *Förskolan - barns första skola!* (S. 9-29). Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Källström Cater, Å. (2015). Att intervjua barn. I G, Ahrne. & P, Svensson. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (S.68-80). Stockholm: Liber

- Löfgren, H. (2014). Lärarberättelser från förskolan. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (Red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. (S. 144-156). Stockholm: Liber
- Løkken, G. & Søbstad, F. (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Löfdahl, A. (2014). God forskningsed-regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (Red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. (S. 32-43). Stockholm: Liber
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber
- Ólafsdóttir, S., Danby, S., Einarsdóttir, J., & Theobald, M. (2017). 'You need to own cats to be a part of the play': Icelandic preschool children challenge adult-initiated rules in play, *European Early Childhood Education Research Journal*, 25:6, 824-837, DOI: 10.1080/1350293X.2017.1380880
- Rantala, A. (2016). - *Snälla du! Kan du sätta dig?: om vägledning i förskolan*. Diss. Umeå: Umeå universitet, 2016. Umeå
- Stukát, S. (2012). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Johanneshov: TPB.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Tullgren, C. (2003). *Den välreglerade friheten: att konstruera det lekande barnet*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2004. Malmö
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet
- Westlund, K. (2010). Demokrati i förskolan. I B, Riddersporre. & S, Persson. (Red.). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. (S.83-99). Stockholm: Natur & Kultur
- Wood, A. (2013). Free choice and free play in early childhood education: troubling the discourse. *International Journal of Early Years Education*, (22:1), 4-18. doi:10.1080/09669760.2013.830562
- Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber

Intervjuguide

Vad heter du?

Hur gammal är du?

Vad tycker du är roligast att göra på förskolan?

Vad tycker du är tråkigast att göra på förskolan?

Har ni några regler på förskolan?

Vem bestämmer på förskolan?

Vad får du bestämma på förskolan?

Vad skulle du vilja bestämma på förskolan?

Hur tycker du att fröknarna i förskolan ska vara?

Frågar fröknarna om du vill vara med och bestämma saker?

Vad får man göra på förskolan?

Vad får man inte göra på förskolan?

Eventuella följdfrågor:

Kan du berätta mer om det?

Vad bestämmer de? (fröknarna)

Varför tror du det är så?

Vad tycker du om det?

Hur skulle du vilja ha det?

Vad tycker du om reglerna?

Hur vet man vad man får och inte får göra?

Måste man alltid berätta varför man vill göra det?

Vem har kommit på reglerna?

Missiv till förskolechef

Hej,

Vi heter Danijella Peric och Madeleine Larsson, vi bor i Uppsala respektive Strömsund. Vi läser sista terminen på förskolläraryrket på distans via Mittuniversitetet i Sundsvall. Vi ska nu skriva vårt examensarbete. Vi intresserar oss för att lyfta barns perspektiv av förskolan och då främst barns uppfattningar av deras inflytande i verksamheten samt barns erfarenheter av styrning i förskolan.

Vi har nu som avsikt att intervjua **5 stycken, 4-5 åriga barn vardera** i förskolan, intervjuerna kommer att spelas in. Vår undersökning kommer sätta fokus på barns perspektiv och det är inte de enskilda barnen, förskolan eller de enskilda pedagogernas förhållningssätt vi intresserar oss för att studera. Givetvis kommer personer och förskolor som deltar i vår undersökning att avidentifieras. Vi vill också understryka att materialet enbart kommer användas i studien och att inspelningarna kommer raderas när arbetet är godkänt. Om ni ger samtycke så har vi bifogat ett informations och samtyckesbrev som vi skulle vilja be er lämna ut till er personal som de sedan kan lämna ut till vårdnadshavarna till dessa barn.

Vår undersökning kommer ske på två olika orter och ni kommer att kontaktas av Danijella i Uppsala och Madeleine i Strömsund. Ni kommer att kontaktas via telefon i början av V.42 för att lämna samtycke och ställa eventuella frågor ni har till oss. Om ni ger samtycke då så tar vi gärna kontaktuppgifter till personalen som kan hjälpa oss att dela ut informations och samtyckesbrev till vårdnadshavarna. Vår målsättning är att utföra intervjuerna under v.44-v.45 på er förskola.

Kontaktuppgifter till oss:

Danijella Peric. 0760478779. Dape1500@student.miun.se

Madeleine Larsson. 0702629331. Mala1513@student.miun.se

Missiv till vårdnadshavare

Hej,

Vi heter Danijella Peric och Madeleine Larsson, vi bor i Uppsala respektive Strömsund. Vi läser sista terminen på förskolläraryrket utbildningen på distans via Mittuniversitetet i Sundsvall. Vi ska nu skriva vårt examensarbete. Vi intresserar oss för att lyfta barns perspektiv av förskolan och då främst barns uppfattningar av deras inflytande i verksamheten samt barns erfarenheter av styrning i förskolan.

Vi har nu som avsikt att intervjua 5 stycken, 4-5 åriga barn vardera och undrar om just ditt barn får delta i vår undersökning. Intervjuerna kommer att spelas in. Vår undersökning kommer sätta fokus på barns perspektiv och det är inte de enskilda barnen, förskolan eller de enskilda pedagogernas förhållningssätt vi intresserar oss för att studera. Givetvis kommer personer och förskolor som deltar i vår undersökning att avidentifieras. Alltså kommer inte barnens och förskolans namn att framgå i studien. Vi vill också understryka att materialet enbart kommer användas i studien och att inspelningarna kommer raderas när arbetet är godkänt. Om ni lämnar ert samtycke kommer vi innan intervjuerna informera barnen om vad vår undersökning handlar om och förklara för barnen att de deltar enbart om de själva vill. Men det vore bra om ni redan hemma informerar barnen om att vi kommer besöka förskolan. Vår undersökning kommer ske på två olika orter Danijella gör intervjuerna i Uppsala och Madeleine i Strömsund.

Detta behöver vara inlämnat till förskolepedagogerna **senast fredag 26/10 V.43**.

Våra kontaktuppgifter:

Danijella Peric. 0760478779. Dape1500@student.miun.se

Madeleine Larsson. 0702629331. Mala1513@student.miun.se

Det är viktigt att barnets båda vårdnadshavare skriver på samtyckesblanketten

Barnets namn.....

Jag samtycker till att mitt barn deltar i detta examensarbete. ✕

Jag samtycker inte till att mitt barn deltar i detta examensarbete. ✕

..... (Vårdnadshavarens underskrift)

..... (Namnförtydligande)

..... (Vårdnadshavarens underskrift)

..... (Namnförtydligande)